BLENDOW LEXNOVA

LEXNOVA EXPERTKOMMENTARER

Personuppgiftsbiträde eller personuppgiftsansvarig?

Vem är personuppgiftsansvarig när en uppdragstagare anlitats för att utföra ett uppdrag - uppdragsgivaren eller uppdragstagaren? Sören Öman reder ut hur man gör bedömningen och diskuterar under vilka förutsättningar ansvaret blir gemensamt.

Sören Öman
Ordförande i Arbetsdomstolen

Rättsområde	Publicerad	Utskriven	Utskriven av
Offentlig rätt	**26 AUG 2019**	**04 NOV 2019**	**Sören Öman**

När man anlitar någon för att utföra ett uppdrag är det inte alltid så enkelt att bedöma om uppdragstagaren kommer att vara ens personuppgiftsbiträde eller självständigt personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som måste utföras inom ramen för uppdraget. I denna expertkommentar går jag igenom vad som gäller.

Med personuppgiftsansvarig avses enligt artikel 4.7 i dataskyddsförordningen en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter.

Med personuppgiftsbiträde avses enligt artikel 4.8 i dataskyddsförordningen en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning.

Ändamålen med och medlen för behandlingen

Endast för personlig bruk
soren@sorenoman.se

Av artikel 26.1 i dataskyddsförordningen framgår att om två eller fler personuppgiftsansvariga gemensamt fastställer ändamålen med och medlen för behandlingen, ska de vara gemensamt personuppgiftsansvariga. Motsvarande bestämmelser fanns tidigare i dataskyddsdirektivet och personuppgiftslagen (1998:204) och det finns inget i dataskyddsförordningen som antyder att en ändring av innebörden varit avsedd.

Det väsentliga är alltså vem eller vilka som bestämt ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Ändamålet handlar om vad som ska uppnås med behandlingen (varför?), medan medlen handlar om hur ändamålet ska uppnås (hur?).

När man anlitar någon för ett uppdrag har man förstås alltid själv bestämt ändamålet; man vet ju varför uppdraget behöver utföras. Bestämmer man också mer i detalj hur uppdraget ska utföras, anses man förmodligen ha bestämt både ändamålen och medlen för behandlingen på ett sådant sätt att man är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som uppdragstagaren utför inom ramen för uppdraget. Ett exempel är när man anlitar någon för att sköta ens bokföring på ett sätt som är förenligt med lagstiftningen. Då har man genom hänvisningen till lagstiftningen bestämt hur uppdraget ska utföras, dvs. medlen för behandlingen.

När är ansvarets uppdragstagarens?

Men ofta anlitar man ju någon annan därför att denne vet bäst hur uppdraget ska utföras. Om man bara anger vilket resultat som ska uppnås, har man inte bestämt hur uppdragstagaren ska uppnå resultatet. Man kanske bara ber någon att ta reda på hur många av ens kunder som är nöjda med sin upplevelse, utan att ange om det ska ske genom enkäter, personliga intervjuer eller på något annat sätt. Då ligger det nära till hands att anse att det är uppdragstagaren som ensam bestämt ändamålen och medlen för den behandling av personuppgifter som utförs inom ramen för uppdraget. Uppdragstagaren har givetvis bestämt samma ändamål som uppdragsgivaren (att utföra det aktuella uppdraget, dvs. ta reda på vad kunderna tycker).

I vissa fall anses man förmodligen redan genom sitt val av uppdragstagare ha bestämt även medlen för behandlingen av personuppgifter på ett sådant sätt att man blir personuppgiftsansvarig. Det kan vara fallet om uppdragstagaren på förhand tydligt har presenterat information om hur uppdrag av det aktuella slaget kommer att genomföras (”vi tar reda på vad kunderna tycker genom personliga djupintervjuer”).

I en del fall kan det vara så att uppdragstagaren redan, såsom personuppgiftsansvarig, behandlar personuppgifter som ska användas vid utförandet av uppdraget. Ett tydligt exempel är kreditupplysningsföretag. Om man ger ett sådant företag i uppdrag att ”ta reda på om den här personen är kreditvärdig genom att slå i era register”, verkar det teoretiskt som om uppdragsgivaren och uppdragstagaren gemensamt fastställt både ändamålet och medlen för behandlingen av personuppgifter men jag tror att de flesta i Sverige skulle betrakta kreditupplysningsföretaget som ensamt personuppgiftsansvarigt. Om en viss verksamhet - såsom kreditupplysningsverksamhet - är reglerad i lagstiftning, som kanske innehåller bestämmelser om ansvar, är det nämligen något som tydligt talar för att den som utövar verksamheten är (ensam) personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker inom ramen för verksamheten. Rätten, eller möjligheten, att bestämma om behandlingen av personuppgifter följer då av lagstiftningen. Artikel 29-gruppen verkar ha haft samma synsätt (yttrande 1/2010 om begreppen registeransvarig och registerförare [WP 169] s. 10 i den svenska

Endast för personlig bruk
soren@sorenoman.se

språkversionen).

Ett annat exempel är rekryteringsföretag som på egen hand har samlat in uppgifter om arbetssökande. Även i detta fall är verksamheten reglerad i lagstiftning, lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling, om än bara rudimentärt. Om rekryteringsföretaget bara skulle få i uppdrag att söka efter lämpliga kandidater, är därför förmodligen företaget ensamt personuppgiftsansvarigt. Skulle rekryteringsföretaget å andra sidan få i uppdrag att söka efter kandidater både i befintliga register och genom en specifikt utformad annons, lär uppdragsgivaren, trots lagregleringen, vara personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som annonsen genererar. I detta fall är förmodligen rekryteringsföretaget gemensamt personuppgiftsansvarigt för den behandlingen av personuppgifter, åtminstone om företaget hade tänkt sig att spara uppgifter om de som svarar på annonsen i sin rekryteringsdatabas (jämför s. 19 i det tidigare nämnda yttrandet).

Gemensamt ansvar

Av Artikel 29-gruppens nämnda yttrande och i viss mån EU-domstolens praxis (Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein, C-210/16, EU:C:2018:388, Jehovas vittnen, C-25/17, EU:C:2018:551, Fashion ID, C-40/17, EU:C:2019:629, jämför Google Spain och Google, C-131/12, EU:C:2014:317) framgår att gemensamt personuppgiftsansvar kan vara en företeelse som är betydligt vanligare än vad svensk praxis ger vid handen (jämför Johan Kahn och Fredrik Gustafsson, ”Gemensamt personuppgiftsansvar - vanligare under GDPR?” i Juridisk Publikation 2017 s. 273-286). Artikel 29-gruppen verkar t.ex. ha ansett att det för gemensamt personuppgiftsansvar räcker att någon för en behandling av personuppgifter bestämt ändamålen och någon annan medlen för samma behandling (s. 19 f. i det nämnda yttrandet). Ordalydelsen av definitionen av personuppgiftsansvarig och artikel 26.1, där ordet ”och” (och inte ”eller”) används, talar emellertid enligt min mening starkt för att man tillsammans med andra måste bestämma både ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter för att det ska vara fråga om ett gemensamt personuppgiftsansvar. En annan sak är att de inblandade kan ha bestämt delvis olika ändamål för en och samma behandling av personuppgifter (jämför exemplet med rekryteringsföretagets annonsering). EU-domstolen har inte heller gått så långt som Artikel 29-gruppen utan genomgående talat om att (både) ”ändamålen och medlen” för behandlingen av personuppgifter bestämts gemensamt.

Genom dataskyddsförordningen har det införts ett krav på ett ”inbördes arrangemang” vid gemensamt personuppgiftsansvar som ”under öppna former” fastställer vad var och en ska göra (artikel 26), ett slags motsvarighet till det avtal som ska finnas när man anlitar ett personuppgiftsbiträde. Det gör det än viktigare att uppmärksamma ett gemensamt personuppgiftsansvar.

Europeiska dataskyddsstyrelsen har påbörjat ett arbete för att ta fram nya riktlinjer om begreppen personuppgiftsansvarig och personuppgiftsbiträde, som leds av Datainspektionen. Det ska bli intressant att så småningom få läsa vad de kommer fram till.

Endast för personlig bruk
soren@sorenoman.se

LEXNOVA EXPERTKOMMENTARER

Skriftliga juridiska analyser

Med Lexnova Expertkommentarer är du alltid uppdaterad på de viktigaste nyheterna inom ditt rättsområde. Landets ledande juridiska experter analyserar aktuella händelser och rättsfall samt kommenterar ny lagstiftning ur ett praktiskt perspektiv. Expertkommentarerna kommer ut månadsvis och finns inom 16 olika områden.

Läs mer på lexnova.se/expertkommentarer

Endast för personlig bruk
soren@sorenoman.se